

Un pelerinaj spre Sfântul Munte Athos

Va fi sau nu furtună?

Așa că părintele începe vizita cu biserica Sfântul Dimitrie. Sfântul s-a născut și a crescut în Salonic. A urcat cu vrednicie treptele carierei militare romane, fiind un luptător desăvârșit, viteaz, onest și respectuos.

Nu ne este cunoscut cum și de la cine a primit în suflet credința creștină, dar în creștinarea era un fenomen binecunoscut, nu numai în lumea oamenilor simpli din popor, a militarilor, ci și în cercurile înalte ale societății de pe atunci: Teodora, fiica împăratului Galeriu era creștină. Devenind soția împăratului Maximian și nerenunțând la iubirea față de Hristos a fost decapitată fără milă, devenind o sfântă a bisericii creștine, cinstită într-o biserică din Salonic. Sfântul Dimitrie nu a ținut doar pentru el comoara iubirii creștine, ci a împărtășit-o și altora prin adăposturile, refugiile ori catacombele creștine. Se pare că a fost denunțat, urmărit și prins în flagrant delict de soldații lui Galeriu. Nerenunțând la credința sa în Hristos Domnul a fost aruncat în închisoare, supus la torturi înfricoșătoare spre a se dezice de Mântuitor, dar ofițerul roman a rezistat. În temniță a fost vizitat de prietenul său Nestor care i-a cerut binecuvântarea în lupta din arenă cu temutul Lie, un teribil luptător din neamul vandalilor. Sfântul Dimitrie l-a însemnat cu semnul sfinte Cruci pe Nestor și i-a spus: Du-te și îl vei birui pe Lie, mărturisind pe Hristos!

Arena gemea de lume, era prezent și împăratul Galeriu, spectatorii pariau aproape toți pe sălbaticul Lie care mai ucisese mulți tineri vânjoși în fața publicului. Acum îndrăzne să-l înfrunte un tinerel cam de douăzeci de ani, prea frumos și prea delicat să înfrunte o asemenea matahală sângeroasă. Împăratul într-un moment de milă l-a chemat pe Nestor în fața tribunei oficiale și i-a spus: Tinere, pentru ce nu-ți cruți viața, oare nu vezi pe câți i-a biruit Lie și cât sânge a vărsat? Nu îți este milă de frumusețea și tinerețea ta? La care Nestor a răspuns că vrea să se lupte cu Lie și să-l biruie în numele lui Iisus Hristos. Apoi, a strigat tare să-l audă toată mulțimea din tribune: Dumnezeu al lui Dimitrie, ajută-mă! Apoi a năvălit cu mare curaj asupra potrivnicului său și cu puteri nebănuite și în fața unui public uluit de surpriză a pus cu umerii la pământ pe temutul Lie, spaima Salonicului și l-a ucis, împungându-l cu sulii.

Uciderea favoritului imperial Lie a înrăutățit situația sfântului Dimitrie, cel care a binecuvântat pe învingătorul neașteptat Nestor din arena Salonicului. Soldații romani au primit ordin să-l omoare pe ofițerul care nu renunța la credința lui. Ei au pătruns în temnița unde era închis și l-au trecut pe sfântul Dimitrie prin ascuțiturile lăncilor în anul 305 d.H. Se spune că imediat după moartea sa, creștinii au ridicat cinstitul trup al sfântului Dimitrie și l-au așezat spre păstrare în primul său mormânt, reprezentat de fântâna care se află în interiorul bisericii, aici este și aghiasma care de secole întregi izvorăște în continuu spre folosul și sănătatea creștinilor din toată lumea. Mirul care izvorăște din mormântul Sfântului Dimitrie ajungea prin niște canale mici în zona criptei (temniței) și de acolo credincioșii luau aghiasma și mirul în niște recipiente de lut sau plumb, specifice perioadei bizantine, denumite în limba greacă *koutrouvia* și care aveau reprezentat pe o parte chipul Sfintei Fecioare sau a cuvivoasei Teodora, iar pe cealaltă parte chipul sfântului Dimitrie, Izvorătorul de mir. Un astfel de recipient vechi extrem de rar este păstrat în sacristia (*schevofilakia*) bisericii consacrate ofițerului care n-a ezitat să părăsească cel mai mare imperiu al lumii pe acea vreme pentru o credință. Și în primul rând (octombrie 2015) și în al doilea rând (noiembrie 2017) am rămas impresionat de mirosul puternic și înmiresmat de mir care se răspândește din dreptul mormântului unde pelerinii se închină cu evlavie moaștelor Sfântului Dimitrie. O aromă dulce, plăcută, care parcă

te învăluie ca într-o perdea de flori miro-sitoare de tot felul. Aici a fost vindecat pe vremuri guvernatorul Marianos al Iliricului de paralizie a membrilor sale, el nu se putea mișca deloc și nici mâncare nu putea să ducă la gură fără ajutor. Suferindului i se arată sfântul într-un vis, spunându-i să nu-și piardă nădejdea, deoarece orice boală care îl încearcă pe om este trimisă de către puterea prevăzătoare a Creatorului nostru și are ca rezultat vindecarea celui care suferă de pe urma ei. Apoi, sfântul Dimitrie l-a încredințat că în curând te voi scăpa de boala ta trupestă, vino, așadar, în casa mea și acolo vei vedea slava lui Dumnezeu, care îți se va vădi prin minune (apud prof. Haralambos Bakirtzis, Minunile Sfântului Dumitru, Editura Agra, Tesalonic, 1997). La porunca guvernatorului bolnav, doi servitori ai acestuia și-au legat mâinile cruciș spre a-l transporta în acest fel la biserica sfântului mare mucenic Dimitrie din Salonic. Aici, în timp ce înaltul guvernator se afla întins pe jos în semn de căință, de smerenie, rugându-se de mila cea cerească, a cerut după un timp să-l așeze pe salteaua targă ce o aduseseră. Atunci, iar i s-a arătat sfântul care i-a spus: Hristos îți dă putere, Dumnezeul nostru, Cel ce-i ridică pe cei căzuți.

Îndată suferindul guvernator s-a ridicat cu lacrimi în ochi, a stat pe saltea și a cerut să-i fie aduse încălțăminte și îmbrăcăminte, iar slujitorii i-au adus cele cerute de îndată din casele din jurul bisericii. El s-a îmbrăcat și s-a încălțat și după ce a mulțumit cu lacrimi sfântului Dimitrie vindecătorul său, a preferat să se ducă acasă pe jos și nu călare, spre a arăta în acest fel minunea dumnezeiască. După care s-a întors în scurt timp cu aur și argint spre a fi împărțit săracilor și bolnavilor din Tesalonic.

Aflăm aici și de cea mai recentă minune a sfântului Dimitrie. Înainte de 1997, a venit la biserica sfântului o mamă îndurerată cu fiica ei de opt ani care nu vedea deloc cu ochiul stâng. Cele două, mamă și fiică, s-au rugat cu ardoare la sfintele moaște, s-a cântat sfântul paraclis pentru vindecarea elevei. Apoi au plecat cu inima împăcată de la sfânta biserică, după ce au luat și un pliculeț cu vată îmbibată cu mirul sfântului Dimitrie. După trei zile, după ce eleva s-a urcat în autobuzul care o ducea spre școală a observat că începe să vadă cu ochiul stâng cu care înainte vreme nu vedea... *Văd!* a început ea să strige cu bucurie. *E minunea Sfântului Dimitrie!* Șoferul a oprit de îndată autobuzul, a strigat pe mama fetei care nu se îndepărtase prea mult de stația de unde se urcase fiica ei. În după amiaza aceleiași zile, întreaga familie s-a dus la biserica pentru a mulțumi sfântului pentru milosărdia sa. Dar cea mai mare minune este aceea că după cucerirea Salonicului de către Imperiul Otoman (1430), biserica a rămas tot biserică ortodoxă pe perioada a 60 de ani (1430-1490), în contextul în care aproape toate bisericile creștine grecești au fost preschimbate în geamii musulmane. De ce? Credinciosul grec Lukas Spandunis din Tesalonic plătea turcilor o taxă foarte mare pentru ca biserica să nu devină geamie, iar la moartea sa, sarcofagul i-a fost așezat în zidul de nord-vest al culoarului central al bisericii. Abia în 1491, biserica a fost transformată în geamie, pe timpul sultanului Baiazid al II-lea, cu numele de Geamia de Argint și așa a rămas până în anul 1912, când Salonicul a fost eliberat de armata elenă, în ziua pomenirii sfântului Dimitrie (26 octombrie 1912). Înainte de eliberarea Salonicului, preoții - învățători (hogii) musulmani au văzut cu ochii lor, în timpul nopții, pe Sfântul Dimitrie călare, în fruntea armatei grecești. Acest fapt l-a relatat un hogaie prizonier căruia i-a fost greu să înțeleagă cine era cavalerul neînfricat care înainta, umplând de groază pe păgâni. Dar pe tânărul cavaler l-au văzut și soldații greci cu inima curată, înainte de asaltul general asupra Salonicului ca, astfel, după bătălia victorioasă, lumea să se încredințeze odată în plus că Sfântul a rămas și rămâne izbăvitorul orașului - port Tesalonic. De aceea



Interiorul bisericii Sf. Dimitrie din Salonic. Se pot observa și stâlpii mai vechi de la fostul templu antic, strânși în cercuri de oțel

se prăznuiește de fiecare dată eliberarea orașului pe 26 octombrie, dată ce coincide cu sărbătoarea sa religioasă. Racla argintată a Sfântului cu moaștele sale vindecătoare se află în interiorul chivotului de marmură situat pe latura de nord a bisericii. Tot în biserica Sf. Dimitrie se află moaștele sfinților pătimitori cu acesta și anume: sfânta cuvivoasă mucenică Anisia, sfântul Grigorie Kallidis, mitropolitul Irakliei și Redestosului, sfinții Lup și Nestor.

Ieșim și ne pomem în pe strada Egnatia din Salonic, fosta Via Egnatia: Via Appia lega Roma, prin Via Egnatia pe care umblăm acum de Constantinopol. Via Appia cobora în Italia de sud până la Brundisium (Brindisi de azi), traversa Marea Adriatică până la Dyrrachium (Durrës de azi din Albania), continua prin localitățile Lychnidos, Heraclaea, Edessa până în Tessaloniki. De aici această autostradă antică continua prin Amphipolis, Traianoupolis, Kypsela, Perinthos până la Bizantion (Constantinopol). Simt o vie emoție că îmi port pașii pe fosta Via Egnatia, cunoscută din Geographia lui Strabon și despre care știm că a fost construită de către proconsulul provinciei Macedoniei Gnaeus Ignatius în anul 146 de unde și denumirea de Via Egnatia cu o lungime de 746 mile romane (1120 km), fiind lată de șase metri și pavată cu dale de piatră. După recunoașterea creștinismului, Via Egnatia avea să joace un mare rol în istoria acestuia prin ridicarea de-a lungul acesteia a multor biserici și mănăstiri, pe aici treceau pelerinii și cruciații. În zilele noastre, autostrada Egnatie Odos leagă Tesalonicul de granița cu Turcia, fiind o parte a drumului european E 90, cuprinzând 76 de tunele și 1650 de poduri.

Ca și pelerinii din vechime umblăm și noi acum pe via Egnatia, cu diferența că nu ne ducem la Constantinopol sau spre Țara Sfântă, ci spre Sfântul Munte Athos înconjurat acum de o mare furioasă, sătulă parcă să tot permită atât necredincioși să tulbure liniștea monahilor din Agion Oros. Așa că în semn de penitență minimă, mășălui-m de câteva ore prin Salonic, cu speranța în suflete că Maica Domnului ne va milui și ne va îngădui să ne închinăm sfințelor ei icoane și domnului nostru Iisus Hristos. Părintele îndrumător ne spune că mâine este 14 noiembrie, este ziua morții Sfântului Grigorie Palama și că trebuie să ne ducem la catedrala care-i poartă numele. Îl ascultăm și ne luăm pe urmele lui. Lăcașul de cult a fost construit în anul 1891 pe locul unei biserici mai vechi, având hramul Sf. Dimitrie, dar care a ars în anul 1890. Catedrala pe care o vizităm acum a fost ridicată de arhitectul Ernst Ziller, un neamț stabilit în mod curios în Grecia. Apoi biserica a fost modificată de către arhitectul grec

Paionidis Xenofon, care a dus mai departe planurile proiectantului german și a finalizat construcția bisericii în anul 1914. După un cutremur în 1978, pictura originală hagiografică a fost înlocuită cu o alta de către pictorul Nicolas Kessanlis din Istanbul. Biserica este consacrată memoriei unui mare și învățat arhiepiscop al orașului, Grigorie Palama, care a trăit în secolul al 18-lea și care este considerat ca fiind unul dintre cei mai importanți sfinți ai Bisericii Ortodoxe. Se sărbătorește de două ori pe an: pe 14 noiembrie, ziua morții sfântului și în a doua duminică a Postului Mare. Biserica *Agios Gregorios Palama*, din punct de vedere arhitectural, este de tip octogonal bizantin, cu elemente neoclasiche și neoromanice. Naosul are formă de cruce echilaterală înscrisă și este acoperită de o cupolă mare, iar cele patru clopotnițe înalte și zvelte străjuiesc colțurile lăcașului. În interiorul bisericii sunt păstrate la mare cinste și respect moaștele sfântului Grigorie Palama. Spre neputință și plăcuta noastră surpriză îl întâlnim în Salonic pe scriitorul orădean Șușu Cătălin, lângă un alt grup de credincioși din Oradea, aduși aici de un preot din Oradea. Ne strângem cu bucurie mâinile, suntem emoționați peste măsură că ne-a fost dat să ne întâlnim aici, îl conduc în locul de unde se pot cumpăra cărți despre biserica vizitată chiar în limba română. Ies pe neobservate din grupul aflat la taclale pe o terasă din apropierea Bisericii Sfântului Grigorie Palama și cobor urmărit de larma lor spre mare. Ajung de îndată pe promenada superbă a Salonicului. Toate străzile coboară spre mare. Privesc apa liniștită a golfului care adăpostește vapoare mari, dar și ambarcațiuni mai mici. În stânga mea zăresc Turnul Alb al Salonicului. Iar în fața mea, un golf cu ape liniștite spre deosebire de furtuna care a fost anunțată că bănuie de câteva zile coastele Sfântului Munte Athos... Dar părintele Ambrozie mă smulge din reverie. Întocmai unui sergent în sutană, el coboară spre mare, în fruntea grupului de pelerini. El sună adunarea și pentru cei care sunt prin preajmă pentru a ne strânge sub steagul său de luptă. Vom lupta cu oboseala, cu somnul care ne dă deja târcoale, cu îndoiala păcătoasă și atroce, de neînălțurat care ni s-a strecurat în inimă: cum va fi vremea la Sfântul Munte Athos? După ce salutăm, fiecare în felul lui, Salonicul atât de pitoresc, de primitor, deși ne-a udat ca și cu busuiocul cu niște picuri de ploaie, ne îmbarcăm în autoturismele noastre și ieșim din uriașul port grecesc pentru a ne îndrepta spre fratele lui mai mic *Ouranopolis*. O întrebare ne chinuie însă amarnic mintea de nu mai putem să ațipim deloc: *Va fi sau nu va fi furtună (boufori) pe Sfântul Munte Athos?* (Va urma)

Pașcu BALACI